

Agnieszka Kreiner-Bogdańska

21 SPOTKAŃ Z MUZYKĄ
Program nauczania muzyki
w klasach 4 - 6 w szkole podstawowej

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania dopuszcza do użytku szkolnego program nauczania pt.: „21 spotkań z muzyką. Program nauczania muzyki w klasach IV-VI w szkole podstawowej”, autorstwa Agnieszki Kreiner-Bogdańskiej, przeznaczony dla II etapu edukacyjnego szkoły podstawowej, recenzowany przez prof. Edwarda Bogusławskiego, mgr Teresę Cichosz i mgr. Piotra Bejnar-Bejnarowicza.

Numer dopuszczenia DKOS-4014-9/02

Skład i łamanie	Krzysiek Bożek
Projekt okładki	Stefan Drewiczewski/FOQS
Redaktor	Teresa Maciszewska
Nadzór edytorski	Magdalena Hamid

© Copyright by Oficyna Edukacyjna * Krzysztof Pazdro Sp. z o. o.
Warszawa 2002 r.

Druk i oprawa
Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Poligraficzne GRYF SA
Ciechanów, ul. Sienkiewicza 51

Oficyna Edukacyjna * Krzysztof Pazdro Sp. z o. o.
ul. Kościańska 4, 01-695 Warszawa
pazdro@pazdro.com.pl
www.pazdro.com.pl

ISBN 83-89023-11-3

Spis treści

Wstęp	5
<i>PODSTAWA PROGRAMOWA: SZTUKA (PLASTYKA, MUZYKA)</i>	5
<i>Założenia ogólne programu nauczania</i>	6
<i>Opis i realizacja programu</i>	6
Cele kształcenia w dziedzinie muzyki (sztuki) w szkolnictwie ogólnokształcącym na poziomie klas IV – VI szkoły podstawowej	9
Materiał nauczania	11
Część I. Muzyka wokół nas	11
<i>TEMAT 1. Barwy i dźwięki natury</i>	11
<i>TEMAT 2. Muzyka w naszym życiu codziennym</i>	11
<i>TEMAT 3. W służbie państwa i narodu</i>	12
<i>TEMAT 4. Na chwałę Boga</i>	13
<i>TEMAT 5. Polska muzyka ludowa</i>	14
<i>TEMAT 6. Muzyka i kultura mniejszości narodowych i religijnych w Polsce</i>	15
<i>TEMAT 7. Wokół polskich granic</i>	15
<i>Letni festiwal muzyczny I</i>	16
Część II. Ze sztuką przez stulecia	17
<i>TEMAT 8. Korzenie naszej kultury: starożytność</i>	17
<i>TEMAT 9. Korzenie naszej kultury - tradycje słowiańskie</i>	17
<i>TEMAT 10. Muzyka w średniowieczu</i>	18
<i>TEMAT 11. Muzyka czasów Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta</i>	19
<i>TEMAT 12. Muzyka w czasach królów elekcyjnych – od Wazów do Sasów</i>	20
<i>TEMAT 13. Muzyka w czasach króla Stanisława Augusta</i>	21
<i>TEMAT 14. Muzyka okresu rozbiorów Polski</i>	21
<i>Letni festiwal muzyczny II</i>	22
Część III. Ze sztuką przez świat	23
<i>TEMAT 15. Muzyka egzotyczna</i>	23
<i>TEMAT 16. Muzyka francuska</i>	23
<i>TEMAT 17. Muzyka zbuntowana</i>	24
<i>TEMAT 18. Muzyka amerykańska</i>	25
<i>TEMAT 19. Muzyka popularna</i>	26
<i>TEMAT 20. Muzyka i technika</i>	26
<i>TEMAT 21. Współczesne życie muzyczne</i>	27
<i>Letni festiwal muzyczny III</i>	27
Procedury osiągnięcia celów kształcenia	29
Przewidywane osiągnięcia ucznia i propozycje metod ich pomiaru	30
Informacja o autorce	32

Wstęp

Podstawa programowa: sztuka (plastyka, muzyka)

/Dziennik Ustaw Nr 14 poz.129 - Rozporządzenie MEN z dn. 15 lutego 1999 r./

Cele edukacyjne

1. Pobudzanie wszechstronnego rozwoju uczniów, a w szczególności:
  - a/ rozbudzanie twórczej postawy wobec siebie i świata;
  - b/ rozwijanie ogólnej wrażliwości dziecka;
  - c/ rozwijanie muzykalności, wrażliwości muzycznej, wrażliwości plastycznej;
  - d/ rozwijanie umiejętności refleksyjnego słuchania i patrzenia;
  - e/ rozwijanie zainteresowań i zamiłowań muzycznych i plastycznych.
2. Wyposażenie uczniów w podstawowe umiejętności muzyczne i plastyczne.
3. Wprowadzenie uczniów do aktywnego uczestnictwa w kulturze.
4. Wpływanie przez sztukę na obyczaje i kulturę uczniów i na atmosferę szkolną.

Zadania szkoły

1. Stwarzanie sytuacji dających możliwość przeżyć wewnętrznych, bezinteresownego działania, procesu twórczego - wysiłku i radości towarzyszących twórczej aktywności.
2. Umożliwienie kontaktu z wielkimi dziełami sztuki już od samego początku edukacji.
3. Kształtowanie postaw.

Treści nauczania

1. Nauka śpiewania w wykonaniu indywidualnym i zbiorowym.
2. Muzykowanie na instrumentach.
3. Działania muzyczno-ruchowe.
4. Słuchanie muzyki.
5. Obserwacja i tworzenie świata dźwięku.
6. Pojęcia muzyczne niezbędne do prowadzenia rozmów o muzyce.
7. Różnorodność muzyki ojczystej, w tym regionalnej, oraz muzyki innych narodów i regionów świata.
8. Wartości muzyki klasycznej, rozrywkowej i ludowej.
9. Kontakt z dziełami sztuki plastycznej – pomniki, galerie, muzea.
10. Środki wyrazu plastycznego i działania plastyczne w różnych materiałach, technikach i formach.
11. Sztuka ludowa i zdobnictwo charakterystyczne dla danego regionu.
12. Różnorodne sposoby komunikowania (komunikacja pozawerbalna – język przestrzeni, koloru, ciała itd.).

13. Krajobraz kulturowy.
14. Kształtowanie otoczenia i form użytkowych (racjonalność, funkcjonalność, estetyka).

Osiągnięcia

1. Śpiewanie indywidualne i w grupie.
2. Umiejętność słuchania muzyki.
3. Posługiwanie się prostymi technikami plastycznymi.
4. Dbanie o estetyczny wygląd własny i otoczenia.
5. Znajomość najważniejszych pieśni narodowych.

Założenia ogólne programu nauczania

Uczniowie w wieku lat 10-13, będący adresatami niniejszego programu, z reguły interesują się otaczającym światem. Ich poglądy nie są jeszcze w pełni ukształtowane, ani skażone przez agresywne oddziaływanie mediów. Jest to więc właściwy moment, aby dzieci zainteresowały się wartościową sztuką i znalazły w czynnym jej uprawianiu i odbiorze źródło zadowolenia i radości. Nauczanie muzyki powinno im w tym pomóc.

Taka właśnie idea przyświecała przy tworzeniu niniejszego programu nauczania.

Opis i realizacja programu

Materiał nauczania składa się z trzech części, odpowiednio dla klasy IV, V i VI:

CZĘŚĆ I – MUZYKA WOKÓŁ NAS

- opowiada o tradycjach muzycznych i kulturalnych w najbliższym otoczeniu, muzyce patriotycznej i religijnej, a także polskiej muzyce ludowej, kulturze mniejszości narodowych i krajów sąsiednich.

CZĘŚĆ II – Z MUZYKĄ PRZEZ STULECIA

- to wybrane wiadomości z historii muzyki polskiej i europejskiej, od starożytności po przełom XIX i XX wieku.

CZĘŚĆ III – Z MUZYKĄ PRZEZ ŚWIAT

- opisuje wybrane zagadnienia z muzyki europejskiej i światowej, począwszy od przełomu XIX i XX stulecia, aż do dnia dzisiejszego. Uwzględni wpływ wynalazków technicznych na kształt współczesnej sztuki. Część ta kończy się przedstawieniem głównych form odbioru muzyki we współczesnym świecie.

Każda z trzech części obejmuje siedem głównych bloków tematycznych oraz blok końcowy, czyli

LETNI FESTIWAL MUZYCZNY

Blok ten jest przeznaczony do realizacji w końcowym okresie roku szkolnego. Zawiera propozycje spotkań poza salą lekcyjną, konkursów i turniejów międzyklasowych.

Daje możliwość utrwalenia przerobionego wcześniej materiału nauczania, jednocześnie zachęcając dzieci do aktywności zarówno w uprawianiu, jak i w odbiorze sztuki. Letnie festiwale muzyczne zaleca się organizować wspólnie z nauczycielem plastyki - będą to wówczas „Letnie festiwale sztuki”, złożone (prócz działań muzycznych) także z plenerów, oglądania zabytków historycznych regionu, konkursów plastycznych itd.

W skład każdego z 21 bloków tematycznych wchodzi następujące segmenty:

1. nawiązanie do innych dziedzin wiedzy;
2. związane z tematem treści szczegółowe;
3. zasady muzyki i wiadomości o instrumentach;
4. klasowe muzykowanie (piosenki i gra na instrumentach);
5. słuchanie muzyki;
6. obrzędy, tańce, widowiska.

NAWIĄZANIA uświadamiają ścisłe związki między przedmiotami nauczania: od przyrody, przez język polski, historię, plastykę, po informatykę.

TREŚCI SZCZEGÓŁOWE mówią o różnych zagadnieniach zawartych w głównym temacie bloku.

ZASADY MUZYKI I WIADOMOŚCI O INSTRUMENTACH to wybrane zagadnienia z teorii muzyki, zawsze w pewien sposób skorelowane z tematem zasadniczym. Segmenty te zawierają również sugestie ćwiczeń.

MUZYKOWANIE W KLASIE zawiera tytuły piosenek i przykłady fragmentów instrumentalnych, zalecanych do wykonywania na lekcjach. Powiązane są one bezpośrednio z zasadniczym tematem bloku.

PRZYKŁADY MUZYCZNE to propozycje utworów ilustrujących tematy bloków. Towarzyszą im omówienia wybitnych dzieł sztuki oraz przedstawienie sylwetek najwybitniejszych twórców.

OBRZĘDY, WIDOWISKA I TAŃCE stanowią rozszerzenie i uzupełnienie materiału muzycznego.

Bloki tematyczne są ułożone w logicznie uzasadnionej kolejności, dopuszcza się jednak możliwość ich przestawiania, np. dla lepszej synchronizacji z innymi przedmiotami czy ścieżkami edukacyjnymi. Liczba godzin lekcyjnych przypisana poszczególnym tematom może się zmieniać, w zależności od rozległości materiału, zdolności percepcji młodzieży i preferencji nauczyciela. Zasadniczo przewiduje się około miesiąca na każdy blok, a więc zostaje jeszcze czas na realizację „Letniego festiwalu muzycznego”, audycje muzyczne oraz na imprezy regionalne.

Istotną pomoc w realizacji programu nauczania muzyki stanowi właściwie wyposażona **sala muzyczna**.

Sala, w której odbywać się mają zajęcia z muzyki, powinna mieć przestrzeń wystarczającą do swobodnego prowadzenia zajęć muzyczno-ruchowych, właściwe, niezbyt ostre oświetlenie oraz przyjazną muzyce akustykę.

W idealnie wyposażonej pracowni powinny się znaleźć:

- tablica z pięciolinią;
- odpowiednia podłoga do ćwiczeń tanecznych;

- dobrej jakości sprzęt odtwarzający i nagrywający (magnetowid, odtwarzacz kompaktowy);
- instrumentarium: pianino, dziecięce instrumenty perkusyjne, flety proste, gitara, keyboard, z możliwością połączenia z komputerem (wyjście MIDI);
- dobrej jakości artystycznej i technicznej nagrania płytowe i wideo, reprodukcje dzieł sztuki;
- książki o tematyce muzycznej, z historii sztuki, albumy z reprodukcjami dzieł sztuki;
- komputer z oprogramowaniem muzycznym oraz z dostępem do Internetu.

Oprócz nauczania lekcyjnego wskazany jest czynny udział uczniów w **szkolnych zespołach muzycznych**, takich jak chór, grupa taneczna, zespół instrumentalny.

Integralnym składnikiem edukacyjnym jest także indywidualne - rodzinne korzystanie z dóbr kultury; **uczęszczanie na koncerty, do teatru i na wartościowe imprezy muzyczne**. Inspirująca i doradcza rola nauczyciela wydaje się tutaj nie do przecenienia.

Cele kształcenia w dziedzinie muzyki (sztuki) w szkolnictwie ogólnokształcącym na poziomie klas IV – VI szkoły podstawowej

Cele ogólne

Podstawowym celem nauczania każdego przedmiotu artystycznego jest zachęcenie ucznia do **aktywnego uprawiania i odbioru sztuki**.

Do ważnych zadań należą również: ukształtowanie **wrażliwości estetycznej** ucznia, wyrobienie **umiejętności oceny** dzieł sztuki i pomoc w wyborze najbliższej mu dziedziny artystycznej.

Uczeń, poznając i uprawiając różne dziedziny sztuki, doskonali w sobie pozytywne cechy charakteru, takie jak: **kreatywność, cierpliwość i wytrwałość** oraz doznaje radości z osiągniętego wyniku artystycznego, co utrwala jego **poczucie własnej wartości**.

Istotnym zadaniem jest uświadomienie sobie korzeni i tradycji kulturalnych oraz wyrobienie w uczniach z jednej strony poczucia **tożsamości własnej i narodowej**, z drugiej zaś – **tolerancji** w stosunku do odmienności innych kultur i obyczajów.

Ostatecznym celem nauczania będzie z pewnością wszechstronny **rozwój pełnej i twórczej osobowości ucznia**

Cele szczegółowe kształcenia i wychowania

Wiadomości

- Poznanie podstawowych pojęć i terminów z dziedziny muzyki.
- Wiadomości o podstawowych elementach i formach muzyki i tańca.
- Poznanie zasad pisma nutowego.
- Rozpoznawanie najczęściej spotykanych instrumentów muzycznych.
- Poznanie różnych typów piosenek i pieśni patriotycznych.
- Uzyskanie wiadomości o najczęściej spotykanych rodzajach muzyki.
- Znajomość hymnu państwowego, godła i flagi Rzeczypospolitej Polskiej.
- Zaznajomienie z wybranymi, wybitnymi dziełami muzycznymi różnych epok.
- Wiadomości na temat wybitnych twórców.
- Znajomość polskiej muzyki ludowej.
- Poznanie tradycji kulturowych własnego regionu i kraju.
- Zapoznanie się z kulturą mniejszości narodowych w Polsce.

- Poznanie rodowodu kultury polskiej.
- Uzyskanie ogólnych wiadomości o muzyce w różnych epokach historycznych na tle historii Polski.
- Poznanie niektórych nowych kierunków i gatunków (np. muzyka filmowa) we współczesnej muzyce europejskiej.
- Zapoznanie się z niektórymi tradycjami muzyki i kultury Wschodu, Afryki i Ameryki.
- Zapoznanie się z nowymi technikami, przydatnymi przy uprawianiu i odbiorze muzyki (płyta kompaktowa, programy komputerowe).
- Wiadomości o życiu muzycznym we współczesnym świecie.

Umiejętności

- Posługiwanie się podstawowymi pojęciami z dziedziny muzyki.
- Podstawowa umiejętność pisania i czytania nut.
- Śpiewanie hymnu polskiego i pieśni patriotycznych.
- Śpiewanie piosenek indywidualnie i w grupie.
- Granie prostej melodii na instrumencie.
- Znajomość podstawowych kroków tanecznych.
- Umiejętność organizacji pracy.
- Aktywne słuchanie muzyki.

Wychowanie

- Rozszerzanie zainteresowań.
- Zachęcanie do aktywnego uprawiania muzyki.
- Poszerzanie horyzontów myślowych.
- Kształtowanie asertywności i poczucia własnej wartości.
- Rozwijanie potencjału twórczego ucznia w dziedzinie, w której jest szczególnie utalentowany.
- Rozwijanie wyobraźni.
- Kształtowanie wrażliwości na piękno.
- Nauka patriotyzmu i tolerancji dla innych tradycji kulturowych.
- Rozwijanie niezależnego i twórczego myślenia.
- Nauka szlachetnej rywalizacji.
- Kształtowanie poczucia więzi i dyscypliny w pracy zespołowej.
- Radość i satysfakcja z własnych osiągnięć twórczych.
- Pobudzanie postaw kreatywnych ucznia w procesie zdobywania umiejętności i gromadzenia wiedzy.
- Kształtowanie wrażliwości, aktywności intelektualnej i samodzielności podczas działań twórczych.

Materiał nauczania

Część I. Muzyka wokół nas

TEMAT 1. Barwy i dźwięki natury

Nawiązanie do innych przedmiotów

Przyroda - ekologia

Ochrona przyrody i środowiska w naszym otoczeniu

Plastyka

Barwy w przyrodzie

Treści szczegółowe

Barwy i odgłosy przyrody

Barwy dźwięków

Muzyka ilustracyjna

Obrzędy ludowe związane z przyrodą

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Rodzaje i właściwości dźwięków

Ćwiczenia

Instrumenty z trawy, liści, szklanek

Badanie właściwości dźwięków na różnych dostępnych instrumentach

Muzykowanie w klasie

Piosenki

Piosenka dożynkowa: *Plon niesiemy, plon*

Tadeusz Woźniakowski, Anna Warecka: *Wejźdź na tęczę*

Obrzędy, widowiska i tańce

Obrzędy dożynkowe

Przykłady muzyczne

Ludwik van Beethoven, *VI Symfonia* (część III, *Nad strumykiem*)

Mikołaj Rimski-Korsakow, *Lot trzmiela*

TEMAT 2. Muzyka w naszym życiu codziennym

Nawiązanie do innych przedmiotów

Historia i społeczeństwo

Nauka o własnej „małej ojczyźnie”

Plastyka

Wnętrza i budynki

Sztuka użytkowa

Treści szczegółowe

Rola muzyki w życiu codziennym

Muzyka na różne okazje

Obrzędy weselne

Sylwetka kompozytora: Ignacy Jan Paderewski

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Instrumenty domowe: fortepian, pianino, akordeon, harmonijka ustna

Ćwiczenia

Poznajemy dźwięki fortepianu i harmonijki ustnej

Muzykowanie w klasie

Pieśni

Tworzymy hymn szkolny i hymn klasowy (muzyka i tekst)

Fryderyk Chopin, *Hulanka*

Obrzędy, widowiska i tańce

Uroczystości weselne dawniej i dziś

Przykłady muzyczne

Ignacy Jan Paderewski, *Krakowiak fantastyczny*

Feliks Mendelssohn, *Marsz weselny*

TEMAT 3. W służbie państwa i narodu

Nawiązanie do innych przedmiotów

Historia i społeczeństwo

Państwo i naród polski

Święta narodowe i państwowe

Plastyka

Sztuka w służbie państwa i narodu

Treści szczegółowe

Rola muzyki w narodzie i w państwie

Muzyka reprezentacyjna

Marsze wojskowe

Muzyka i sztuka patriotyczna

Symbole Państwa Polskiego

Hymn państwowy

Pieśni patriotyczne

Polski taniec narodowy - polonez

Sylwetka kompozytora: Stanisław Moniuszko

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Bębny i inne instrumenty perkusyjne

Metrum $\frac{4}{4}$

Metrum $\frac{3}{4}$

Ćwiczenia

Taktowanie na trzy i na cztery

Muzykowanie w klasie

Mazurek Dąbrowskiego

Patacyk Michła, słowa: Józef Szczepański

Obrzędy, widowiska i tańce

Oglądamy na wideo tańczących poloneza w filmie *Pan Tadeusz*

Tańczymy poloneza

Przykłady muzyczne

Piotr Czajkowski, *Marsz żołnierzyków* z baletu *Dziadek do orzechów*

Stanisław Moniuszko, *Polonez* z opery *Halka*

Wojciech Kilar, *Polonez z Pana Tadeusza*

TEMAT 4. Na chwałę Boga

Nawiązanie do innych przedmiotów

Historia, religia, etyka

Religie na ziemiach polskich

Plastyka

Budownictwo sakralne

Malarstwo religijne

Treści szczegółowe

Muzyka religijna i świecka

Pieśni religijne

Kolędy

Jasełka

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Organy i inne instrumenty dęte klawiszowe

Ćwiczenia

Wycieczka do kościoła, aby obejrzeć organy

Demonstracja akordeonu i harmonijki ustnej

Muzykowanie w klasie

Kolędy i pastorałki

Oj maluśki, maluśki

Przy onej dolinie

Kolędy śpiewane z towarzyszeniem instrumentów perkusyjnych i do klaskania

Obrzędy, widowiska i tańce

Przygotowanie jasełek: kolędy, lalki, dekoracje

Przykłady muzyczne

Jan Sebastian Bach, *Preludium organowe BWV 645 „Wachet auf“*

Franciszek Schubert, *Ave Maria*

TEMAT 5. Polska muzyka ludowa

Nawiązanie do innych przedmiotów

Przyroda, geografia

Regiony etnograficzne Polski

Plastyka

Polska sztuka ludowa

Treści szczegółowe

Regiony etnograficzne Polski

Różnorodność polskiej muzyki ludowej

Stroje i zwyczaje ludowe

Piosenki ludowe

Tańce ludowe i narodowe: krakowiak, mazur, kujawiak, oberek

Inspiracje muzyką ludową w muzyce artystycznej

Muzyka folkowa

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Rytm w muzyce i jego zapis

Wartości rytmiczne

Takt

Metrum

Ćwiczenia

Układanie rytmów

Klaskanie i granie na instrumentach rytmów tańców ludowych

Zapis rytmów muzycznych

Muzykowanie w klasie

Tańce ludowe

Taniec z własnego regionu

Krakowiak

Pastorałka

Mości gospodarzu

Obrzędy, widowiska i tańce

Tańczymy kujawiaka i krakowiaka

Zapusty i karnawał w tradycji ludowej i regionalnej

Przykłady muzyczne

Muzyka folkowa: *Golec uOrkiestra*

Zespół Józefa Brody

Henryk Wieniawski, *Kujawiak*

Fryderyk Chopin, *Mazurek*

Grażyna Bacewicz, *Oberek*, utwór na skrzypce i fortepian

TEMAT 6. Muzyka i kultura mniejszości narodowych i religijnych w Polsce

Nawiązanie do innych przedmiotów

Historia i społeczeństwo

Mniejszości narodowe i religijne

Przyroda

Granice Polski

Plastyka

Sztuka i zdobnictwo mniejszości narodowych i religijnych w Polsce

Treści szczegółowe

Kultura mniejszości narodowych i religijnych: Romów, Żydów, Łemków i innych grup

Muzyka i tradycje cygańskie

Muzyka i obyczaje żydowskie

Muzyka i kultura Łemków

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Tempo i jego oznaczenia

Budowa piosenki zwrotkowej

Muzykowanie w klasie

Piosenki:

Hymn cygański

Jerry Bock, *Gdybym był bogaczem*

Obrzędy, widowiska i tańce

Wiosenne obrzędy spotykane na ziemiach polskich

Przykłady muzyczne

Muzyka folkowa: zespoły łemkowskie: (np. *Horpyna, Łemkowyna*)

Muzyka klezmerska

Muzyka cygańska

TEMAT 7. Wokół polskich granic

Nawiązanie do innych przedmiotów

Historia i społeczeństwo

Stosunki z państwami sąsiednimi

Jednoczenie się Europy

Umowność i zmienność granic

Przyroda (geografia)

Makroregiony

Plastyka

Sztuka polska na Kresach Wschodnich

Sztuka i architektura krajów sąsiednich

Treści szczegółowe

- Polskie pamiątki za granicą
- Tradycje muzyczne i kulturowe na dawnych terenach polskich
- Tańce ludowe narodów sąsiednich

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

- Budowa utworu muzycznego
- Formy muzyczne – forma pieśni ABA

Ćwiczenia

- Analiza formalna piosenki (forma zwrotkowa lub ABA)
- Analiza formalna słuchanego utworu

Muzykowanie w klasie

Piosenki

- Piosenka lwowska
- Polka z Kramu z piosenkami*

Obrzędy, widowiska i tańce

- Obyczaje kresowe
- Tańczymy polkę (*Kram z piosenkami*)

Przykłady muzyczne

- Antonin Dwořak, *Taniec słowiański*
- Jan Brahms, *Taniec węgierski*

Letni festiwal muzyczny I

Imprezy muzyczne

- Międzyklasowy turniej piosenki i tańca ludowego i regionalnego.
- Międzyklasowy konkurs piosenki wakacyjnej (impreza plenerowa przy ognisku) i turystycznej.

Imprezy międzyprzedmiotowe

- Śladami sztuki ludowej i tradycji mojego regionu (wycieczka lub wyjście do muzeum).
- Spotkania z twórcami ludowymi, kapelami, muzyką folkową itp.
- Inscenizacja plenerowa obrzędów ludowych i legend (połączona ze śpiewem, tańcem, własną ilustracją muzyczną), np. wianki, lajkonik.

Piosenki turystyczne i młodzieżowe (propozycje)

- Jak dobrze nam zdobywać góry*, muzyka i słowa: Jerzy Braun
- Tak bardzo się starałem*, muzyka: Seweryn Krajewski, słowa: Krzysztof Dzikowski
- Płonie ognisko i szumią knieje*
- Naprzód, wesoło*, muzyka i tekst: tradycyjne

Część II. Ze sztuką przez stulecia

TEMAT 8. Korzenie naszej kultury: starożytność

Nawiązanie do innych przedmiotów

Język polski

Greckie i łacińskie pochodzenie nazw z dziedziny muzyki i plastyki
Teatr grecki

Historia

Historia starożytnej Grecji i Rzymu

Plastyka

Architektura i sztuka w starożytnej Grecji i Rzymie

Treści szczegółowe

Muzyka w starożytnej Grecji
Starożytne instrumenty
Teatr grecki
Muzyka w starożytnym Rzymie

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Nazwy dźwięków
Melodia, skala, tonacja, gama
Flet prosty i poprzeczny

Ćwiczenia

Granie i śpiewanie skal

Muzykowanie w klasie

Gra na instrumentach

Granie skal na flecie prostym
Granie odtworzonych fragmentów melodii starogreckich (*Skolion*)

Przykłady muzyczne

Muzyka

Klaudiusz Debussy, *Popołudnie fauna* (fragment początkowy)

TEMAT 9. Korzenie naszej kultury - tradycje słowiańskie

Nawiązanie do innych przedmiotów

Historia i społeczeństwo

Wykopaliska na ziemiach polskich
Religia i legendy słowiańskie

Plastyka

Sztuka dawnych Słowian

Treści szczegółowe

Wierzenia i obrzędy dawnych Słowian
Muzyka ludów pierwotnych

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Pierwotne instrumenty dęte drewniane: fujarka

Instrumenty dęte drewniane

Melodia z pięciu dźwięków

Ćwiczenia

Gra na flecie prostym (flażolecie) melodii pięciodźwiękowych

Muzykowanie w klasie

Piosenki

Oj, chmielu

Hej, Jana, Jana

Ciemno wszędzie, z *Widm* Stanisława Moniuszki

Gra na instrumentach

Gra na flecie prostym

Obrzędy, widowiska i tańce

Obrzęd dziadów

Przykłady muzyczne

Stanisław Moniuszko, *Widma* (fragmenty)

Igor Strawiński, muzyka z baletu *Święto wiosny* (fragment początkowy).

TEMAT 10. Muzyka w średniowieczu

Nawiązanie do innych przedmiotów

Historia

Czasy Piastów i Jagiellonów

Centra kulturalne w Polsce i Europie

Literatura

Zabytki piśmiennictwa polskiego

Plastyka

Sztuka romańska i gotycka

Treści szczegółowe

Muzyka religijna w średniowieczu

Muzyka świecka

Początki zapisu nutowego

Powstanie muzyki wielogłosowej

Misteria

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Pismo nutowe – klucze, pięciolinia

Zapis melodii na pięciolinii

Trąbka i inne instrumenty dęte blaszane

Muzyka wielogłosowa

Kanon

Ćwiczenia

Zapisujemy melodie na pięciolinii

Utwory dwugłosowe w interwałach równoległych i z „*faux bourdon*”, wykonywane na dwóch instrumentach (fletach prostych)

Muzykowanie w klasie

Piosenki

Gaude Mater Polonia

Kanon *Panie Janie*

Gra na instrumentach

Gramy *Hejnał Mariacki* na flecie prostym

Widowiska i tańce

Misteria średniowieczne

Przykłady muzyczne

Bogurodzica

TEMAT 11. Muzyka czasów Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta

Nawiązanie do innych przedmiotów

Historia i społeczeństwo

Czasy Jagiellonów

Centra kulturalne w Polsce i w Europie

Odrodzenie we Włoszech

Język polski

Literatura polska w XVI wieku

Jan Kochanowski

Plastyka

Sztuka renesansowa

Treści szczegółowe

Złoty wiek kultury polskiej

Muzyka renesansowa

Tańce renesansowe

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Współbrzmienia – konsonanse i dysonanse

Zespoły chóralskie

Ćwiczenia

Gramy i słuchamy współbrzmień na kilku fletach

Muzykowanie w klasie

Piosenki

Kolęda *Anioł pasterzom mówił*

Gra na instrumentach

Gramy na fletach melodię kolędy *Anioł pasterzom mówił*

Widowiska i tańce

Tańce renesansowe

Przykłady muzyczne

Mikołaj Gomółka, *Psalmy (Kleszczmy rękoma)*

TEMAT 12. Muzyka w czasach królów elekcyjnych – od Wazów do Sasów

Nawiązanie do innych przedmiotów

Historia

Czasy królów elekcyjnych

Przeniesienie stolicy do Warszawy

Język polski

Literatura XVII wieku

Plastyka

Sztuka i architektura baroku

Treści szczegółowe

Muzyka instrumentalna

Zespoły muzyczne

Tańce barokowe

Opery i balety

Muzyka polskiego baroku

Sylwetka kompozytora: Jan Sebastian Bach

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Kontrasty dynamiczne

Rodzina instrumentów smyczkowych: skrzypce

Akordy (trójdźwięki)

Suita

Ćwiczenia

Zapis nutowy trójdźwięków

Sluchanie trójdźwięków durowych i molowych

Gra trójdźwięków na kilku fletach

Muzykowanie w klasie

Piosenki

Pieśń studencka, *Gaudeamus igitur*

Gra na instrumentach

Gramy na flecie prostym

Widowiska i tańce

Tańczymy menueta

Przykłady muzyczne

Antonio Vivaldi, *Wiosna*

Adam Jarzębski, *Tamburetta*

Jan Sebastian Bach, *Menuet i Badinerie z III Suty h-moll*

TEMAT 13. Muzyka w czasach króla Stanisława Augusta

Nawiązanie do innych przedmiotów

Historia

Czasy Stanisława Augusta
Powstanie Teatru Narodowego
Rozbiory Polski

Język polski

Literatura oświecenia

Plastyka

Sztuka klasycystyczna

Treści szczegółowe

Muzyka klasyczna
Balet klasyczny
Powstanie Teatru Narodowego

Sylwetka kompozytora: Wolfgang Amadeusz Mozart

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Muzyka kameralna
Mała orkiestra symfoniczna
Formy klasyczne: symfonia, koncert instrumentalny

Ćwiczenia

Rozpoznawanie instrumentów orkiestry

Muzykowanie w klasie

Piosenki

Dalej bracia, ze śpiewogry *Krakowiacy i Górale*

Gra na instrumentach

Fragment piosenki *Dalej bracia* na flecie prostym

Widowiska i tańce

Podstawy baletu klasycznego – pozy i figury

Przykłady muzyczne

Luigi Boccherini, *Menuet* (wersja na kwintet smyczkowy)
Wolfgang Amadeusz Mozart, *Symfonia g-moll* (część I)
Wolfgang Amadeusz Mozart, *Koncert skrzypcowy G-dur*, część I

TEMAT 14. Muzyka okresu rozbiorów Polski

Nawiązanie do innych przedmiotów

Historia i społeczeństwo

Rozbiory Polski
Powstanie listopadowe i styczniowe

Język polski

Literatura polska w XIX wieku
Powiązania sztuki i literatury

Plastyka

Sztuka okresu rozbiorów Polski

Treści szczegółowe

Muzyka romantyczna

Nastrój w muzyce

Opera narodowa

Przedstawienie operowe

Walc

Sylwetka kompozytora: Fryderyk Chopin

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Dynamika w muzyce i jej oznaczenia

Forma opery

Ćwiczenia

Śpiewanie w różnej dynamice

Elementy przedstawienia operowego

Muzykowanie w klasie

Piosenki

Karol Kurpiński, *Warszawianka*

Gra na instrumentach

Gra na flecie prostym

Widowiska i tańce

Jak powstaje przedstawienie operowe

Tańczymy walca

Przykłady muzyczne

Fryderyk Chopin, *Preludium d-moll*

Stanisław Moniuszko, *Aria Skołuby* z opery *Straszny dwór*

Jan Strauss, *Nad pięknym, modrym Dunajem*

Letni festiwal muzyczny II

Imprezy muzyczne

- Międzyklasowy konkurs piosenki żeglarskiej. Impreza plenerowa
- Międzyklasowy konkurs piosenek patriotycznych
- Międzyklasowy konkurs gry na flecie

Imprezy międzyprzedmiotowe

- Wycieczka: śladami pamiątek historycznych mojego regionu
- Widowiska o tematyce historycznej lub literackiej z ilustracją muzyczną

Piosenki żeglarskie - propozycje

- *Bosman*, słowa polskie: Tadeusz Śliwiak
- *Rolling home*, słowa polskie: Andrzej Mendrygał i R. Soliński
- *Pod żaglami Zawiszy*, słowa: Maria Bukar i Maria Pomarańska-Haładyjowa
- *Czy to w dzień, czy o zachodzie*, Władysław Daniłowski, Stanisław Biernacki
- *Chłopcy, a-hoj* (szanta)

Część III. Ze sztuką przez świat

TEMAT 15. Muzyka egzotyczna

Nawiązanie do innych przedmiotów

Przyroda

Geografia Azji

Geografia Afryki

Historia i społeczeństwo

Wielkie cywilizacje Wschodu i Zachodu

Plastyka

Tradycje kulturowe Azji

Sztuka Czarnej Afryki

Treści szczegółowe

Muzyka Wschodu – muzyka hinduska, chińska

Sztuka Czarnej Afryki

Instrumenty egzotyczne

Elementy orientalne w muzyce europejskiej

Sylwetka kompozytora: Karol Szymanowski

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Instrumenty strunowe szarpane: harfa, gitara, mandolina

Skala chińska - pentatonika

Ćwiczenia

Układanie melodii w skali pięciodźwiękowej

Muzykowanie w klasie

Gra na instrumentach

Poznajemy gitarę

Gramy na fletach prostych chińskie melodie w skali pięciodźwiękowej

Przykłady muzyczne

Muzyka hinduska grana na oryginalnych instrumentach

Aleksandr Borodin, *Tańce połowieckie*

Canto flamenco

Karol Szymanowski, *Pieśń Roksany* z opery *Król Roger*

TEMAT 16. Muzyka francuska

Nawiązanie do innych przedmiotów

Historia i społeczeństwo

Francja w historii Europy

Plastyka

Sztuka francuska

Impresjonizm w malarstwie

Treści szczegółowe

Muzyczny impresjonizm

Piosenka francuska

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Muzyka programowa

Barwa w muzyce

Impresjonizm w muzyce

Ćwiczenia

Tworzenie barwnych plam

Rozróżnianie barw instrumentalnych na keyboardzie

Skala całotonowa

Muzykowanie w klasie

Piosenki

Feliks Nowowiejski, *Rota*

Piosenka francuska *Na moście w Awinionie* z akompaniamentem gitary

Kankan z kabaretu *Zielony Balonik* z akompaniamentem gitary

Gra na instrumentach

Nauka akompaniamentu na trzech strunach gitary

Widowiska i tańce

Kabarety paryskie i polskie

Szkolny kabaret

Przykłady muzyczne

Maurycy Ravel, *Wschód słońca* (suity z baletu *Daphnis i Chloe*)

Klaudiusz Debussy, *Światło księżycy*

TEMAT 17. Muzyka zbuntowana

Nawiązanie do innych przedmiotów

Historia i społeczeństwo

Europa w XX wieku

Plastyka

Nowe kierunki w sztuce

Eksperymenty w sztuce

Treści szczegółowe

Muzyka atonalna

Rytm w muzyce XX wieku

Eksperymenty w muzyce

Piosenka zbuntowana

Sylwetka kompozytora: Igor Strawiński

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Skala dwunastotonowa

Eksperymenty muzyczne

Ćwiczenia

Układanie melodii w skali dwunastotonowej
Klastery
Fortepian preparowany

Muzykowanie w klasie

Gra na instrumentach

Nauka akordów na sześciu strunach gitary

Piosenka z akompaniamentem gitary

Odpowie ci wiatr, muzyka: Bob Dylan, słowa polskie: Andrzej Bianusz

Przykłady muzyczne

Igor Strawiński, *Historia żołnierza*
Witold Lutosławski, *Muzyka żałobna*

TEMAT 18. Muzyka amerykańska

Nawiązanie do innych przedmiotów

Historia

Odkrycie Ameryki
Indianie, biali emigranci, niewolnicy murzyńscy
Powstanie Stanów Zjednoczonych
Kultura masowa społeczeństwa amerykańskiego

Przyroda

Kraje Ameryki Północnej, Środkowej i Południowej

Treści szczegółowe

Jazz
Musical
Tańce latynoskie

Sylwetka kompozytora: George Gershwin

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Zespoły jazzowe
Swing i improwizacja
Rytm latynoskie

Ćwiczenia

Wystukiwanie rytmów latynoskich

Muzykowanie w klasie

Piosenka

Spiritual *Chce iść naród mój*

Gra na instrumentach

Tango *La Paloma* z towarzyszeniem gitary

Widowiska i tańce

Tańczymy tango

Przykłady muzyczne

Leonard Bernstein, *West Side Story* (fragment)

George Gershwin, kołysanka *Summertime* z opery *Porgy and Bess*

Louis Armstrong, piosenki

TEMAT 19. Muzyka popularna

Nawiązanie do innych przedmiotów

Historia i społeczeństwo

Współczesne społeczeństwo krajów wysoko rozwiniętych

Sztuka i pieniądz – show business

Treści szczegółowe

Muzyka pop

Piosenkarstwo

Muzyka rockowa

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Instrumenty elektryczne

Zespoły rockowe

Ćwiczenia

Możliwości techniczne i brzmieniowe keyboardu

Automatyczny akompaniament

Muzykowanie w klasie

Poznajemy keyboard

Samodzielne przygotowanie i zaśpiewanie ulubionej piosenki rockowej

Piosenka

Edward Stachura, *Gitara dla juniora*

Widowiska i tańce

Tańce towarzyskie i dyskotekowe

Przykłady muzyczne

Piosenki zespołu *The Beatles*

Piosenki zespołu *Metallica*

Współczesna muzyka rockowa

TEMAT 20. Muzyka i technika

Nawiązanie do innych przedmiotów

Historia i społeczeństwo

Historia filmu

Odkrycia i wynalazki techniczne XX wieku

Plastyka

Fotografia artystyczna

Informatyka

Grafika komputerowa

Karty dźwiękowe
Internet
Programy muzyczne

Treści szczegółowe

Muzyka filmowa
Muzyka elektroniczna
Płyty kompaktowe
Nagrywanie dźwięku
Komputer i muzyka
Pliki dźwiękowe

Zasady muzyki i wiadomości o instrumentach

Możliwości tworzenia i odtwarzania muzyki na komputerze

Ćwiczenia

Nagrywanie i odtwarzanie dźwięku na taśmie magnetofonowej
Przetwarzanie dźwięku na komputerze
Komponowanie sygnału dla telefonu komórkowego

Muzykowanie w klasie

Śpiewanie do mikrofonu i nagrywanie piosenek

Przykłady muzyczne

Wojciech Kilar: muzyka z filmu *Pan Tadeusz*
Ścieżki dźwiękowe z filmów

TEMAT 21. Współczesne życie muzyczne

Nawiązanie do innych przedmiotów

Historia i społeczeństwo
Globalizacja współczesnego świata
Tradycje kulturalne Europy

Treści szczegółowe

Opery i teatry muzyczne
Koncerty
Filharmonie
Festiwale muzyczne
Konkursy muzyczne

Przykłady muzyczne

Nagrania słynnych śpiewaków: Maria Callas i Luciano Pavarotti
Nagrania polskich laureatów Międzynarodowych Konkursów Chopinowskich

Letni festiwal muzyczny III

Imprezy muzyczne

- Międzyklasowy turniej piosenki i tańca współczesnego

- Międzyklasowy konkurs piosenki balladowej. Impreza plenerowa
- Międzyklasowy konkurs gry na gitarze
- Międzyklasowy konkurs gry na keyboardzie

Imprezy międzyprzedmiotowe

- Turniej szkolnych kabaretów
- Wernisaż obrazów i fotografii o tematyce muzycznej, połączony z koncertem

Piosenki (propozycje)

- *Dopóki ziemia kręci się* (Francois Villon), muzyka i słowa: Bułat Okudźawa
- *Ogniska już dogasa blask*, słowa polskie: Jerzy Litwiniuk
- *Dom wschodzącego słońca*
- Ballada z filmu *Rio Bravo*

Procedury osiągnięcia celów kształcenia

Do osiągnięcia wyznaczonych celów dydaktyczno-wychowawczych mogą posłużyć następujące, zróżnicowane **metody nauczania**:

- przedstawienie tematu lekcji przez nauczyciela z uwzględnieniem regionu zamieszkania ucznia;
- synchronizacja materiału z innymi przedmiotami i ścieżkami edukacyjnymi;
- samodzielne lub grupowe przygotowywanie przez ucznia niektórych tematów;
- ćwiczenia praktyczne, pozwalające utrwalić, uzupełnić i uaktywnić nabytą wiedzę;
- eksperymentowanie, prowadzące do wyzwolenia możliwości twórczych;
- nauka prawidłowego posługiwania się pojęciami, niezbędnymi do formułowania własnych poglądów i dyskusji;
- dyskusja;
- poznawanie dzieł muzycznych z nagrań i podczas koncertów;
- muzykowanie i nauka tańca;
- aktywność artystyczna uczniów, zgodna z typem ich zainteresowań – udział w zespołach muzycznych;
- uczęszczanie na koncerty i imprezy muzyczne;
- prezentacje osiągnięć artystycznych uczniów na terenie szkoły i w środowisku lokalnym: konkursy, koncerty, pokazy teatralne;
- dokumentowanie nabytej wiedzy i osiągnięć artystycznych: zeszyt, gazetki, albumy, nagrania muzyczne.

Przewidywane osiągnięcia ucznia i propozycje metod ich pomiaru

Wiedza i umiejętności ucznia po trzech latach realizacji programu powinny odpowiadać wytyczonym celom nauczania, a więc **uczeń powinien**:

- znać podstawowe pojęcia i terminy z dziedziny muzyki;
- rozróżniać najczęściej spotykane rodzaje muzyki;
- znać podstawowe elementy i formy muzyczne;
- umieć zastosować w praktyce oznaczenia tempa, dynamiki;
- znać hymn państwowy, godło i flagę Rzeczypospolitej Polskiej;
- znać podstawy pisma nutowego;
- śpiewać poprawnie różnego typu piosenki, a zwłaszcza pieśni patriotyczne;
- posługiwać się magnetofonem, odtwarzaczem płyt;
- rozpoznawać najczęściej spotykane instrumenty muzyczne i typy zespołów;
- umieć zagrać prostą melodię na instrumencie;
- znać podstawowe kroki polskiego tańca ludowego;
- znać wybrane dzieła muzyczne;
- znać sylwetki wybranych, wybitnych twórców;
- znać tradycje polskiej sztuki ludowej: stroje ludowe, tańce, obrzędy;
- znać korzenie kultury polskiej;
- orientować się w tradycjach kulturowych mniejszości narodowych w Polsce;
- orientować się w tradycjach kulturowych naszych sąsiadów;
- opanować podstawowe wiadomości o muzyce w różnych epokach historycznych na tle historii Polski;
- orientować się we współczesnej kulturze muzycznej;
- wykazywać zainteresowanie odbiorem sztuki: słuchać dobrej muzyki, uczęszczać na koncerty, itd.

Ocena osiągnięć

Postępy ucznia w przedmiocie artystycznym są szczególnie trudne do oceny. Nie należy bowiem zapominać, że głównym celem nauczania jest **zachęcenie ucznia do odbioru i do aktywnego uprawiania sztuki**, a nie tylko wyuczenie go encyklopedycznych informacji. Oczywiście nie oznacza to, iż przedmiot ten powinien być traktowany drugoplanowo czy ulgowo.

W zakresie **wiedzy o muzyce** uczeń z pewnością może zostać sklasyfikowany w tradycyjny, analogiczny do innych przedmiotów humanistycznych sposób, a więc otrzymywać ocenę liczbową lub słowną na podstawie odpowiedzi, wypracowań, kartkówek, referatów, starannego prowadzenia zeszytu i ogólnej aktywności podczas lekcji.

Osiągnięcia dotyczące wiedzy o muzyce powinny, w zakresie:

- **oceny bardzo dobrej, tzn. 5**, odpowiadać wytyczonym celom poznawczym i kształcącym;
- na **ocenę celującą, tzn. 6**, uczeń powinien opanować wiedzę i umiejętności w zakresie rozszerzonym w stosunku do proponowanego materiału nauczania, odnosić sukcesy w fakultatywnych zespołach muzycznych, konkursach, itp.

Oceny niższe powinny odpowiadać opanowaniu materiału:

- mniej więcej w 80% - **dobra, tzn. 4**;
- w 60% - **dostateczna, tzn. 3**;
- w 30% - **dopuszczająca, tzn. 2**;

Ocenę **niedostateczną, tzn. 1**, należy stawiać w zupełnie wyjątkowych wypadkach jawnego lekceważenia przedmiotu.

Nie ulega jednak wątpliwości, że osiągnięcia ucznia w zakresie **aktywności twórczej** zależą nie tylko od jego sumienności i pracowitości, lecz są związane przede wszystkim z wrodzonymi uzdolnieniami, które trudno wymierzyć, a jeszcze trudniej sprawiedliwie ocenić. W tej sytuacji najrozsądniejsze wydaje się zsumowanie oceny z wiadomości o muzyce i oceny z **osiągnięć artystycznych ucznia**. Należy równocześnie obserwować **zaangażowanie, staranność i dyscyplinę pracy**, które to cechy powinny być docenione nawet przy słabszych osiągnięciach artystycznych. Jak widać, trudno tu zastosować żelazne reguły oceny, a łatwiejsze do określenia i bardziej sprawiedliwe okazałyby się zapewne oceny opisowe.

Na zakończenie należy zauważyć, że dobre wyniki uczniów w dziedzinie sztuki: nagrody w konkursach, wysoki poziom szkolnych zespołów muzycznych i teatralnych, powstają z reguły przede wszystkim dzięki **zaangażowaniu i fachowości nauczycieli**, i to właśnie oni zasługują na najwyższe wyróżnienia.

Informacja o autorce

Agnieszka Kreiner-Bogdańska jest absolwentką trzech wyższych uczelni: Uniwersytetu Jagiellońskiego – Wydziału Biologii (praca magisterska interdyscyplinarna pt. *Oddziaływanie muzyki na czynność oddechową człowieka*), Akademii Muzycznej w Krakowie - Wydziału Dyrygentury (dyplom w roku 1973) oraz Hochschule für Musik und Darstellende Kunst w Wiedniu - Wydziału Dyrygentury (dyplom w roku 1980).

Prócz głównego nurtu swej działalności zawodowej, jaką jest dyrygentura (m.in. dyrygent Teatru Wielkiego w Warszawie, dyrektor artystyczny Filharmonii Lubelskiej, koncerty w kraju i za granicą), Agnieszka Kreiner-Bogdańska od dawna interesuje się edukacją muzyczną i upowszechnianiem kultury wśród młodzieży.

Była nauczycielką w Państwowym Liceum Muzycznym w Bytomiu oraz wykładowcą w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Katowicach i w Akademii Muzycznej w Krakowie.

Zajmując w latach 1994-1997 stanowisko dyrektora artystycznego Filharmonii Lubelskiej miała okazję bliższego zapoznania się z problemami edukacji muzycznej w szkołach ogólnokształcących Lublina i w małych miejscowości województwa lubelskiego, poprzez organizowanie i wizytowanie cykli koncertów i audycji umuzykalniających dla młodzieży, prowadzenie rozmów i dyskusji z gronem pedagogicznym, jak również dzięki ankietom przeprowadzanym wśród uczniów.

W roku 1992 Agnieszka Kreiner-Bogdańska ukończyła Podyplomowe Studium Menadżerów Kultury przy Szkole Głównej Handlowej w Warszawie.

W 1994 roku otrzymała odznakę Zasłużonego Działacza Kultury.

Agnieszka Kreiner-Bogdańska jest autorką kompletu książek do nauczania muzyki w gimnazjum pt. *Muzyka w gimnazjum*, złożonego z *Programu nauczania*, *Podręcznika*, *Warsztatów* oraz *Vademecum nauczyciela*, wydanego w roku 2000 przez Oficynę Edukacyjną * Krzysztof Pazdro. Zestaw ten otrzymał pochlebne recenzje fachowców oraz cieszy się powodzeniem wśród nauczycieli i uczniów wielu szkół.